

Слънцевладенията на Санторини

Не може да не сте го виждали. Най-показваният, най-експлоатируваният фон на почти всяка реклама на гръцки продукт за чужбина. Малки, почти кукленски, бели къщички със сини рамки и сини капаци на прозорците, куполи на малки църквички и вятърни мелници, сандъчета и делви с разцъфтели мушката, и всичко това обляно в невероятните багри на залязващото слънце. Остров Санторини, най-живописното, най-романтично късче от Гърция. И най-изумителните, неописуеми залези слънце, които можете да си представите.

Илиовасилима. Така звучи на гръцки залез слънце, буквално преведено „слънцевладение“. Още докато навлизах в дебрите на езика, тази дума ме порази с образността си. В нейната точност и поетизъм се уверих, когато за пръв път видях залез слънце в Гърция. Нали знаете, нашето море ни предлага само разкошни изгреви, щото е на изток, ала залези – уви. Бяхме на нос Сунийо, недалече от Атина, където някога се е издигал един от най-красивите храмове на Посейдон. През лятото при неговите няколко съхранили се колони привечер пристигат огромен брой автобуси с туристи, които възбудено изпълват амфитеатрално инсталираните по хълма скамейки. Започва масово нагласяне на камери и обективи, и се чака – като на спектакъл. Не след дълго бавно, величествено, огромното огнено слънце започва да потъва в морската шир и всичко наоколо, небе, земя, море, възторжени зрители, се залива в оранжево-вечервена светлина. Цялото това възшество трае едва няколко

минути, но заревото след скрилото се слънце се задържа повече от час, всичко наоколо е замряло, завладяно от слънцето, макар и вече скрило се на запад.

Така бе на Сунийо, високият нос, от който се е хвърлил в морето Егей, след като видял черните платна на завръщащия се кораб на сина му. От тогава ни се случва да видим и други залези над Егейско, Средиземно и Йонийско море, но онзи единственият, неповторимият, неописуемият от остров Санторини ни предстоеше. Отдавна с Татяна си мечтаехме как някой път след края на сезона на Корфу ще посетим този приказен остров. А тая година, а догодина, и докато се напомним, ни излезе късметът. Една зима ми се падна на ред малка групичка от шест души, три семейства, някъде към 50-годишна възраст, всички от Санторини с успешен бизнес и добър жизнен стандарт.

За разлика от колегите си, които предпочитат големите групи (щото там и келепирът е по-голям!),

аз се радвам на по-малките. Не се налага да викам, да подбирам туристите като овчар стадото си, всичко е по-просто, по-лесно, получават се по-близки, по-приятелски контакти. Така се случи и този път. Още на летището разбрах, че сме от една и съща кръвна група. Приятели от години, те бяха пропътували заедно цяла Европа, със свои закачки и зевзеклъци, в които с лекота се вписах и аз. Прекарахме чудесно. И аз изобщо нямах чувството, че работя. Освен традиционните маршрути денем, вечер обикаляхме кръчми по мои предложения, от които всички бяха в луд възторг. Пожелаха да се запознаят и с жена ми, не ги лиших и от тази радост, в замяна на което и двамата последната вечер бяхме поканени да им гостуваме. – Хайде бе, къде сте? Идвате ли? – прозвуча радостно по телефона, когато позвъних някъде през лятото. От такава реакция веднага се разбира, че поканата за гостуване е била искрена, щото съм попадал и на инаква: – „Елате, елате“, а като

позвъниш, или тръгват на почивка, или правят ремонт, или някой е тежко болен. Знаех, че за санторинската компания нашето гостуване няма да е проблем, както и това, че едното от семействата притежаваше хотел, в който в края на сезона винаги има достатъчно незаети стаи.

Речено-сторено. Някъде след двайсети октомври поехме с ферибот от Пиреас. Беше на разсъмване, корабът бе луксозен, уютен, пътуването приятно, а гледката край нас непрекъснато се менеше. Подминавахме малки и големи острови, запомних само познатите ми като имена Парос и Наксос. Живописни неголеми селища край пристанищата, бели сгради, по някоя крепост от времето на венецианците, романтично, но голо, почти никаква зеленина. Представям си какъв ще е пек през август!

И ето че някъде по пладне се задава и мечтаният Санторини. Разположен е върху отломък от кратера на огромен вулкан, който преди хиляди години бе унищожил минойската култура, а може би и митическата Атлантида. На височина около 300 метра над морето са накацали бялосините къщички на главния град Тира и някои от селцата. Островът не е голям, едва 76 кв.км. /осем пъти по-малък от любимия Корфу/, с население 13 400 жители, от които към 1 500 в главния град Тира. Тира е и старото гръцко име на острова, Санторини е останало от венецианците, предъвкано от „Санта Ирини“. Бавно, почти величествено, „големият кораб“ навлиза в пристанището, където вече са хвърлили котва и други по-големи и по-малки красавци. Сърдечни прегръдки, целувки от чакащите ни на пристанището Зина и Никос, собствениците на четиризвездния хотел, към който по-

емаме с колата. Пътят се вие нагоре, а ние не можем да откъснем очи от морето под нас, мастилено синьо заради голямата си дълбочина. И както е прието за гръцкото гостопримство, веднага трапеза, наздравници, сладки приказки. После сме оставени да отдъхнем, защото в наша чест цялата весела компания, заедно с децата си, ще ни чака по-късно за вечеря. И вечерта в някаква таверна пак прегръдки, целувки, закачки, смях и се подхваща едно носене на мезета, ум да ти зайде! Узото се лее като от чучур, а мохабетът – от сладък по-сладък, прескачащ ту от Прага към Сантирни, ту обратно. „Ямас!“, сиреч „Наздраве!“ все се повтаря и всички се радват, че могат да ни видят тук. Разбирам ги и знам, че са искрени. По традиция, те от години са заедно почти всяка вечер, я у едните, я у другите, или пък на таверна. Нашето присъствие внасяше разнообразие в постоянните им приказки кой какво сготвил или какво ново си купил, а моите лакардии и пикантни истории на моя забавен, леко деформиран /често съзнателно!/ гръцки ставаше нов повод за смях, разтуха след нелекия и дълъг работен ден, и най-вече радост. Та нали гърците правят, струват, главно живеят за да се радват на живота! Иди после та им вярвай, че са в криза и вдигат стачки за щяло и нещяло!

Денем господата бяха заети с бизнеса си, Янис е собственик на най-голямата хлебарница и сладкарница на острова, където се вършат кулинарни чудеса от десетина души, но командната палка от ранни зори размахва чорбаджията, а и сам замесва някои от по-засуканите теста. Наложил ни се /ама ние не се и съпротивлявахме, напротив!/ да опитаме всички видове хляб,

баници, гевреци, сладки, торти и сладкиши, а което не успяхме ни бе връчено в голяма торба на изпроводяк за Крит. Тасос пък командари дъщерите си и урежда доставките на горива в една от най-големите бензиностанции, а Никос все нещо доизкусурява в хотела си. На нас се посветиха дамите. Редувайки се, те ни возеха целия ден с кола – обикаляме острова, за да ни покажат поинтересните му кътчета. Когато беше ред на Георгия, с нас дойде и мъжът ѝ Тасос, който не можеше да се лиши от удоволствието да кръстосва с мен шпагата на остроумието си. Зевзек от висша класа, все измисляше нещо да ме провокира, а аз все успявах някак да му се измъкна, при което той пък умираше от кеф. Денят с тях бе най-богат на изживявания. След като обиколихме едва ли не половината остров, спряхме на един баир пред някакъв манастир, после на кафе у техни познати, /навсякъде с прекрасен изглед!/, за да ни запознаят с българка, пуслала тук корени отпреди десетина години и създавала добро име за себе си и българите. Впрочем, където и да станеше дума за нашенци, чувахме само добри думи, а това не можеше да не ни радва. Е, че са тук немили-недраги, туй вече съм го казвал, но това е друга тема.

Природата на остров Санторини е доста оскъдна на зеленина. В селата няма да видите ни дръвче, ни храстче, а цветята по саксии, сандъчета и тенекии от маслини или сирене. Само в кратък участък от главния град към източното крайбрежие, което е по-полегато и където са курортите и плажовете с черен пясък, ни изненада алея с някакви дървета, на възраст не повече от десетина-петнайсет го-

дини. От домакините разбрахме, че са дар за островитяните от някакъв богатш от съвсем друг край на страната. Някаква растителност сякаш така и не забелязах, ако не бяхме посетили и т. нар. музей на виното, нямаше и да разбере, че на острова има и лозя. Не си представяйте нашите лозя, такива щях да ги видя отдалече. Тукашните са почти изравнени със земята. Невероятна изобретателност на човека в стремежа му да откопчи нещо от природата. Тук през лятото не пада и капка дъжд. Затова и лозята са на земята, пръчките преплетени в няколко реда, увити като венец около чукана. Разчита се единствено на влагата от утринната роса и, представете си, и така се ражда грозде, от което правят вино! Поскоро бих казал вермут, защото е гъсто и много сладко. Опитвахме го в споменатия музей. Не го пиша с главни букви, защото няма нищо общо с познатите ви европейски представи за подобна институция. Предприемчив местен юнак, в избите на дядо си, представляващи лабиринт от помещения и коридори, издълбани в застиналата от милион години черна лава, сложил всички такъми, използвани за правене на вино, по етапи от гроздобера до бутилирането, курдисал и по някоя кукла в човешки ръст с народна носия, уж работници, и музеят готов. Посещават го ежедневно сигурно стотици туристи, които най-вече се възторгват от включената в цената дегустация. Не ни подмина и нас, както разбрахме, заслужаваше си!

Спомената лава е давала убежище до преди половин век на местните жители. Или са си изкопавала своите скромни домове в нейната маса, или са си издигали малки къщички с изрязани от нея блокове. Вкопаните домове имат огромния плюс да поддържат постоянна температура, някъде към 20 градуса. Затова сега са луксозни апартаменти за заможни туристи, ние не можахме да надникнем, богатшите зорко бдят над своята неприкосновеност. Виждахме ги с басейните и цветята им само от далече, при разходките си в малкото часове, когато нашите гостоприемни домакини ни оставяха сами. Най-атраaktivна разходка беше спускането по стария мулетарски път долу, до старото пристанище. На връщане за по-лесно и по-бързо платихме по 5 евро за въжената линия, дошла като вик на новите времена. Преди това мулетата са били главното пътническо и товарно транспортно средство, векове наред. Сега се предлагат на туристите и трябва доста да се харчат, защото по споменатия път все ни подминаваше по някое я черно, я бяло, я сиво муле, понесло на гърба си полюшващ се щастливец или щастливка, засмени до ушите. На тяхно място сигурно щях да държа кърпичка пред носа си, защото смрадта от мулешките фъшкии бе непоносима. Целият път, от горе до долу, беше осеян от тях. Толкова ли е трудно да завържат под задницата на животното някакво платнище, та като е на зор, там да се събират резултатите от облекчението му и после да се изхвърлят? Такава технология, спестяваща смрадта

и замърсяването на улиците, бях виждал в детските си години, когато по паветата на родното Поморие трополяха колелета на конски каруци или се носеха с достойнство фойтони с курортисти в тях. Най-голямото ни изживяване оставям за финал. Невероятните, неописуемите залези на слънцето, наблюдавани от селцето Оя в най-западния край на острова. Всяка вечер, приближеше ли времето за този божествен спектакъл, към това село се понасят автобуси с туристи, леки коли, велосипеди. По улиците, по терасите, по заведенията прави или насядали хора с камери или с фотоапарати щракаха ли, щракаха. Едва ли има толкова снимани суперзвезди и какви ли не други обекти на човешкото любопитство. И пак откривах защо е „слънцевладение“ всичко това. Ами защото през деня всеки се крие от слънцето, предпазва очите си с тъмни очила, тялото с разни кремове, като е изложен на лъчите му. И с какво удоволствие след това търси прохладата на водата или сянката. А сега, преди да се оттегли, за да поеме отново утре вечния си път от изток, всеки вперва очи в него, а заревото му е заляло и завладяло всичко живо и мъртво наоколо. Колкото и да се мисля за умел в словото, не бих могъл да опиша тази красота. По-добре, посетете остров Санторини и сами ѝ се насладете. Най-добре през април или май на пролет или октомври-ноември на есен – хем стълпотворенията от туристи са се оттеглили, хем е поевтино. Ние се наслаждавахме на тези залези само две-три вечери, ако бяхме останали на Санторини за по-дълго, сигурно щяхме да искаме в края на всеки ден да сме там, при най-истинското слънцевладение. Но нашите дни бяха броени, трябваше да си вървим. Не че не можехме да останем повече, напротив, домакините настояваха най-искрено, искаха да продължат развлеченията си с нас. Но ние не та не! Не искахме да се размърдим като пътят от Тира до старото пристанище. Досещате се, нали? Защото е знайно – риба и гост след третия ден почва да смърди! Та така...

Васил Самоковлиев